

STRANDVLAKTE IJMUIDEN: ONTSTAAN, RECREATIEPLAN, NATUURWAARDEN EN TOEKOMST

Geschiedenis

Door de aanleg van de havendammen bij IJmuiden en met name de verlenging daarvan in de periode 1962-1967 is het het zandtransport langs dit deel van de kust drastisch veranderd. Zuidelijker werd o.a. bij Parnassia en nu ook bij Bloemendaal aan Zee de kust afgeslagen en het vrijkomende zand wordt pal ten zuiden van de Zuidpier weer afgezet. Dit proces werd nog voor de verlenging van de pieren in de jaren vijftig reeds voorspeld door de toenmalige badmeester van Zandvoort Jacob Termes.

Hij heeft het dus bij het rechte eind gehad i.t.t. Rijkswaterstaat, dat toendertijd geen grote veranderingen in het verloop van de kust verwachtte ten gevolge van de verlenging van de pieren.

Zo is er een strandvlakte ontstaan met een driehoekige vorm, die aan de noordkant ca 1 kilometer breed is. Verwacht wordt dat pas halverwege de volgende eeuw een stabilisatie van de kust zal optreden. De hoogwaterlijn van de strandvlakte zal dan ca 300 meter westelijk van de huidige liggen.

Op deze strandvlakte ontstaan primaire duintjes begroeid met biestarwe-gras en zeeraket. Wanneer de duintjes hoger zijn treedt ook helm op. De belangrijkste plaatsen waar deze duinvorming plaatsvindt is het gebied langs de Zuidpier en de duinvoet tussen paal 59 en het IJmuiderslag.

Recreatieplan

De ontstane strandvlakte deed de gemeente Velsen besluiten een onderzoek te doen naar een eventuele inrichting van dit gebied. Bedoeling was een toeristisch-recreatieve ontwikkeling van dit gebied mogelijk te maken.

Deze nota "haalbaarheid" werd november 1985 in samenwerking met de Grontmij opgesteld. De volgende uitgangspunten werden vastgelegd:

1. Uitgegaan wordt van het zoneringsprincipe, in het noorden tegen de Zuidpier aan komt de nadruk te liggen op verblijfsrecreatie met relatief veel bebouwing, terwijl het zuidelijk deel voor dagrecreatie wordt ingericht.
2. Een toename van de druk op het aangrenzende natuurgebied (Kennemer-

duinen) dient zoveel mogelijk vermeden te worden.

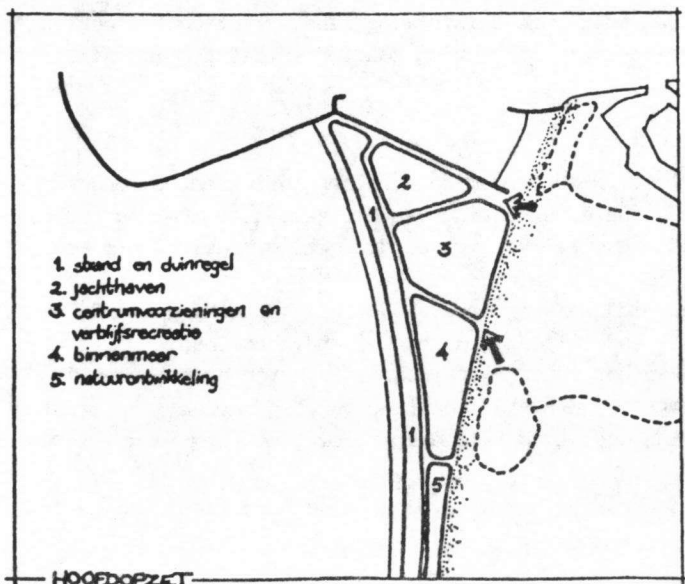
3. Er worden twee concentratiepunten gepland nl. een noordelijk t.b.v. een jachthaven en verblijfsrecreatie en een zuidelijk t.b.v. de dagrecreatie.

Nadat de gemeenteraad van Velsen op 23 april 1986 instemde met de hoofdopzet van het plan voor de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de strandvlakte, zijn de voorontwerpen bestemmingsplan "IJmuiden aan Zee" en "IJmuiderslag" opgesteld en in september 1986 gepresenteerd o.a. voor de inspraakprocedure.

Bestemmingsplan "IJmuiden aan Zee"

Dit bestemmingsplan bevat de volgende plandelen (fig 1)

1. het (nieuwe) strand en de nieuwe duinregel in het westen
2. de jachthaven in het noorden
3. een gebied voor centrumvoorzieningen en verblijfsrecreatie in het midden
4. een binnenmeer in het zuiden
5. een "natuurgebied" ten zuiden van het binnenmeer

Figuur 1. Hoofdopzet van het bestemmingsplan van de strandvlakte.

Toelichting op het bestemmingsplan

1.Strand en nieuwe duinregel:

De nieuwe duinregel is nodig om de achterliggende voorzieningen tegen hoge waterstanden te beschermen. Hij wordt ca 7.5 meter hoog.

Het strand daarvoor wordt bereikbaar d.m.v. strandslagen:

- een noordelijk slag langs de jachthaven, toegankelijk voor auto's.
- een zuidelijk slag naar de noordoever van het strandmeer en het centrumgebied komend van de IJmuiderslag; deze slag is uitsluitend bestemd voor voetgangers.
- een nog zuidelijker gelegen slag uitsluitend bestemd voor voetgangers en verbinding gevend met het strandmeer.

2.Jachthaven:

De jachthaven ligt ten zuiden van de pier en is bereikbaar door een opening die in de pier moet worden gemaakt. De capaciteit wordt ca 900 ligplaatsen aan drijvende steigers.

3.Gebied voor centrumvoorzieningen en verblijfsrecreatie:

De invulling van dit gebied moet nog nader vorm krijgen.

Gedacht wordt aan een hotel, appartementen, restaurants, haven- en douanekantoor en winkels. Om landschappelijke redenen zal de bebouwing niet hoger worden dan 12 meter met incidenteel een hoogte van 18 meter.

Verder kan er een kampeerterrein komen van ca 8 ha voor ca 500 plaatsen. Ten behoeve van de dag-recreatie moeten er in dit gebied minstens 1250 parkeerplaatsen worden aangelegd; het parkeren voor hotelgasten e.d. dient op eigen terrein te gebeuren.

4.Strandmeer of binnenmeer:

Het binnenmeer met zijn oevers vormt vooral bij minder goed weer een aanvulling op het strand. Gezien de oriëntatie op de zon wordt verwacht dat de noord- en oostoever het meest intensief door de recreanten zullen worden gebruikt.

Hierdoor wordt het mogelijk naar het zuiden een stillere overgangszone te creëren naar het natuurgebied. Het plan biedt de mogelijkheid het binnenmeer uit te breiden met een tweede, kleiner meer, dat dan primair een natuurfunctie zal krijgen.

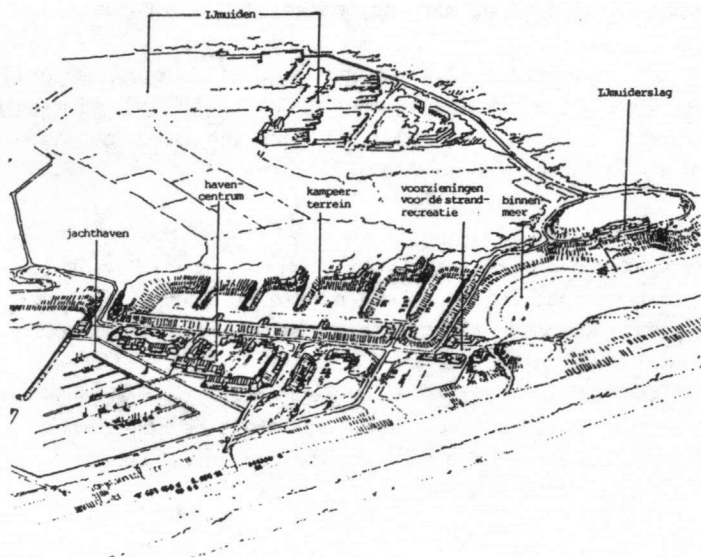
5. Natuurgebied

Het zuidelijk deel van het plangebied krijgt de bestemming "natuurgebied". Omdat het gewenst is de nieuwe duinenregel in één keer met een strakke, vloeiende belijning aan te leggen, betekent dit dat er voor Middenherenduin/Duin en Kruidberg een nieuwe vallei ontstaat. Om deze rustig te houden is het gewenst deze niet te ontsluiten en van het binnenmeer af te schermen door een zanddijk. Het is mogelijk door natuurbouwmaatregelen deze vallei verder vorm te geven.

Bestemmingsplan "IJmuiderslag"

De IJmuiderslag zal verder worden ontwikkeld. In de zomer van 1985 werd hier een hulpdienstengebouw geopend en werd er een verbeterde strandtoegang gemaakt. Inmiddels is ook een café-restaurant geopend.

Aan de oostzijde van de rondweg is ruimte gereserveerd voor een bebouwingsstrook met o.a. hotel, horecagelegenheid en winkels. Aan de westzijde komt een wandelpromenade met uitzicht op zee. In het nieuwe bestemmingsplan zijn de ontwikkelingen in het achterliggende duingebied geschrapt, waardoor het plan nu kleinschaliger is geworden. De zuidelijke toegang tot de strandvlakte zal op de lus bij de IJmuiderslag aangesloten worden. (zie fig 2)

Figuur 2.
Bestemmings-
plan IJmuider-
derslag.

De vogels van de strandvlakte

De vogels van de strandvlakte ten zuiden van de Zuidpier van IJmuiden zijn onder te verdelen in zee-, kust- en landvogels.

Tot de zeevogels worden o.a. gerekend (zee)duikers , futen, Jan van Gent, jagers, sterns, zeeëenden, alkachtigen en Kuifaalscholver. Daar slechts een klein deel van de zeevogelsoorten regelmatig op het strand neerstrijkt wordt deze groep hier verder niet besproken.

Kustvogels; deze bestaan voornamelijk uit soorten meeuwen en steltlopers.

Steltlopers

De Scholeksters is de enige steltloper die het gehele jaar op het strand aanwezig is in aantallen variërend van 10 tot 100 exemplaren. De overige soorten komen slechts een deel van het jaar voor.

In de zomer worden met name aangetroffen de kleinere pleviersoorten als Kleine-, Bontbek- en Strandplevier.

Typische overwinteraars zijn: Zilverplevier(enkele), Kanoetstrandloper (10-50), Drieteenstrandloper (50-500), Bonte Strandloper(10-75), Rosse Grutt(enkele), Tureluur(enkele) en Steenloper(10-100). De Paarse Strandloper komt weinig op de strandvlakte, maar verblijft vnl. op de basaltblokken van de Zuidpier(30-75).

In de trektijden april-mei en juli-november is een groter aantal soorten waar te nemen. Deze verblijven meestal slechts kort in het gebied.

De strandvlakte wordt door steltlopers zowel gebruikt om voedsel te zoeken als om te rusten. Voedsel wordt gezocht nabij het water, tussen vloedlijn en branding langs de geulen. Met name de wat slikkige hoek nabij de Zuidpier is zeer geliefd.

Slaapplaatsen kunnen zich op de hele strandvlakte bevinden, afhankelijk van de weersomstandigheden.

Meeuwen

Het gehele jaar zijn Kok-, Storm-, Zilver- en Grote Mantelmeeuw in wisselende aantallen op het strand aanwezig. In het zomerhalfjaar, met name in oktober, kunnen tevens vele honderden Kleine Mantelmeeuwen op de strandvlakte verblijven.

Het aantal Dwergmeeuwen dat op de strandvlakte aanwezig is is meestal klein (1-10) Deze soort komt talrijk voor als trekvogel boven zee en wordt voornamelijk in april-mei en augustus-september op de strandvlakte waargenomen. Ook in het winterhalfjaar worden bij aanlandige wind soms veel exemplaren langs de kustlijn gezien.

De Drieteenmeeuw is een echte zeevogel. Deze soort wordt vooral bij harde aanlandige wind in aantallen tot ca 100 exemplaren waargenomen op de strandvlakte in het najaar en winter bevinden zich regelmatig enkele Zwartkopmeeuwen en Grote Burgemeesters op het strand.

De strandvlakte vervult in najaar en winter een rol als slaapplaats voor duizenden meeuwen, waarvan een aantal van grote afstand uit het binnenland o.a. uit Haarlem arriveert.

Het aantal meeuwen dat op de strandvlakte fourageert is sterk afhankelijk van het voedselaanbod.

Landvogels

Het hele jaar kunnen worden aangetroffen; Kuifleeuwerik, Kauw, Spreeuw Huismus en Zwarte Kraai.

De Graspieper en in sommige jaren Veldleeuwerik & Witte Kwikstaart zijn voornamelijk zomervogels, die in het gebied van de primaire duinvorming langs de pier voorkomen. Strandleeuwerik, IJsgors & Sneeuwgorz zijn typische wintervogels van de strandvlakte. In de winter foerageren hier ook af en toe andere zangvogels zoals de in de zeereep algemeen voorkomende Frater.

De Oeverloper verblijft in de winter meestal op de pier en komt slechts in gering aantal op het noordelijk deel van de strandvlakte.

De overige, ca 100 landvogelsoorten die op de strandvlakte zijn waargenomen waren alle min of meer toevallige gasten die hier op de trek korte tijd neerstreken. Ook overvliegende soorten, met name zwanen en ganzen, werden hieronder gerangschikt.

Broedvogels

In het terrein met primaire strandvorming direct zuidelijk van de pier liggen vlakke gebiedjes met schelpenbedekking die geschikte broedgebieden vormen voor kleine aantallen van de volgende soorten: Scholtekster, Kleine, Bontbek- en Strandplevier en Dwergstern. De helmvegetatie in dit gebied geeft mogelijkheid tot broeden aan Kuif- en Veldleeuw-

erik, Graspieper en bij de Zuidpier wellicht Witte Kwikstaart. Daar dit gebied vrij toegankelijk is, worden alle broedpogingen in een vroeg stadium verstoord door wandelaars, met name hondenbezitters, motorsporters e.d.

Gevolgen uitvoering strandplan

Vogel_trek

Aangezien de uitvoering van het strandplan de kustlijn ten zuiden van de Zuidpier niet wijzigt zal er geen invloed op het trekgedrag van zee- en kustvogels van uitgaan. Ook de overdag trekkende landvogels blijven in het najaar vermoedelijk de oude duinvoet volgen, omdat deze in het verlengde ligt van het smalste deel van de buitenhaven.

Vogelstand_strandvlakte

Steltlopers

De geplande ontwikkeling van de strandvlakte zal de ruimte en rust voor overwinterende steltlopers beperken en hun aantal zal dan ook naar verwachting afnemen. Bovendien zal de strandvlakte zijn belang verliezen als overwinteringsgebied voor Drieteenstrandloper en Steenloper. De mate waarin dit zal gebeuren is afhankelijk van de rust en nieuwe aangroei van het strand aan de zeezijde van de geplande nieuwe duinregel.

Speciaal de ontwikkeling van het vogelrijkste deel dat aan de Zuidpier grenst is in dit opzicht van belang.

Meeuwen

De huidige situatie waarbij de meeuwen de strandvlakte als rust- en slaappleats gebruiken zal verdwijnen. Meeuwen kunnen zich echter makkelijk aanpassen en zullen naar alle waarschijnlijkheid parkeerterreinen en platte daken als slaappleats gaan gebruiken.

Broedvogels

Wanneer het zuidelijk deel van de strandvlakte een natuurfunctie krijgt en verstoring door strandrecreatie kan worden tegengegaan, dan zouden strandvogels als de kleine pleviersoorten en de Dwergstern kansen krijgen om tot broeden te komen. Veel is hierbij afhankelijk van de vormgeving en het beheer van dit gebied.

Reactie van de Vogelwerkgroep Haarlem (momenteel Zuid-Kennemerland, red)

De Vogelwerkgroep heeft d.m.v. een brief d.d. 17-10-86 op de ontwerp-bestemmingsplannen gereageerd. De belangrijkste punten waren:

- het voorstel om een overleggroep "natuurbeheer" in te stellen. Deze overleggroep zou tijdens de ontwikkeling en uitvoering van de plannen op concrete veranderingen in met name de vogelstand kunnen reageren.

Deze veranderingen zijn immers moeilijk voorspelbaar.

Met name bij de aanleg van het strandmeer zal bijsturen noodzakelijk kunnen zijn.

- om de mogelijkheid van het stimuleren van natuurlijke ontwikkelingen rond het strandmeer duidelijk aan te geven, zou de bestemming gewijzigd moeten worden van "Dagrecreatie" in "Dagrecreatie en Natuurbouw".
- geen strandslag die uitkomt ten zuiden van het strandmeer.
- geen bebouwingsrand ten westen van de jachthaven en beperking van de bouwhoogte tot 12 meter (geen vrijstellingsmogelijkheid tot NAP +18 m).
- afsluiten van de zuidelijke lus van de IJmuiderslag voor autoverkeer.
- opstellen van een beheersplan voor het duinterrein om de nog aanwezige natuurwaarden op de juiste wijze te kunnen combineren met extensieve recreatievormen (wandelen en fietsen).

Wat er de komende maanden gaat gebeuren

Allereerst wordt er een Milieu-Effect-Rapport (MER) opgesteld.

Uit de reacties tijdens en het vooroverleg en de inspraak over het Voorontwerp-bestemmingsplan "IJmuiden aan Zee" kwam naar voren dat vragen ten aanzien van het plan voor het milieu onvoldoende beantwoord konden worden.

De Gemeenteraad van Velsen heeft daarom op 29 januari jl. besloten om ter onderbouwing van het bestemmingsplan een milieu-effectrapportage (mer) te verrichten. Zij heeft daartoe de adviesbureau's OD 205 en Grontmij de opdracht verstrekt. Naar verwacht zal de hieruit voortvloeiende MER eind september gepresenteerd worden.

Na aanvaarding door de gemeenteraad zal de MER in november '87 ter inzage liggen. Iedereen kan gedurende die maand schriftelijke opmerkingen over de MER indienen. Er wordt tevens een openbare horzitting gehouden.

Alle reactie's en adviezen worden toegestuurd aan de Commissie MER. Deze commissie beoordeelt uiterlijk een maand na het einde van de periode dat de MER ter inzage ligt de MER (december '87)

Parallel hiermee wordt het ontwerpbestemmingsplan ook in de periode november '87 ter inzage gelegd. Verwacht wordt dat in januari '88 de gemeenteraad op basis van de MER-informatie en binnengekomen reacties van bijv. de Vogelwerkgroep het bestemmingsplan zal vaststellen.

Tot zover een globaal overzicht van de toekomst van de strandvlakte bij IJmuiden. Mocht u nog vragen hebben: bij de natuurbeschermingssecretaris liggen de rapporten die als uitgangspunt voor dit verhaal gediend hebben.

Wanneer u dat wenst neemt hij deze rapporten mee naar een van de herfst-bijeenkomsten, zodat u ze in de pauze kunt zien. Wilt u meer doen meldt u zich dan als lid van de natuurbeschermingswerkgroep.

Nico Slotboom

Rapporten e.d.

- Bestemmingsplan IJmuiderslag en IJmuiden aan Zee (Inspraak 1986).
- Vogels strandvlakte te IJmuiden door A.B. van den Berg (OD 205, Delft).
- Startnotitie Milieu-effectrapportage ontwikkeling strandvlakte IJmuiden (feb. '87).